

NHÀ THƠ TÔN NỮ HỖ KHƯƠNG VÀ NHỮNG DÒNG THƠ ĐI VÀO LÒNG NGƯỜI

Chỉ mới nói chuyện qua điện thoại nhưng vừa gặp chúng tôi, bà đã đón tiếp như những người đã quen biết từ lâu, thậm chí như người trong nhà. Người mà chúng tôi muốn nói đến là nhà thơ Tôn Nữ Hỷ Khương. Tên tuổi của bà từ lâu đã được nhiều người biết đến. Riêng bài thơ Còn gặp nhau đã nhận được sự mến mộ của nhiều người do những dòng thơ thấm vào từng góc ngách của mọi tâm hồn yêu thơ! Bài thơ 7 đoạn này câu chữ khi đọc lên nghe rất đối đơn sơ giản dị nhưng lại hàm chứa ý nghĩa sâu xa về tình người, tình đời, ý đạo.

Thưa nhà thơ Tôn Nữ Hỷ Khương, có phải bà đến với thơ ca do người thân hướng dẫn?

- Bằng giọng rất Huế bà tươi cười nói: Gia đình tôi làm thơ cha truyền con nối, đến tôi là đời thứ năm. Cách đây ít lâu một nhà nghiên cứu văn học đã viết: "Những nhà thơ nổi tiếng năm đời trực hệ trong một gia đình vương giả ở Huế". Từ ông sơ là vua Minh Mạng đến ông cố là người con thứ 11 của vua là Tuy Lý Vương Miên Trinh, người được nhắc trong câu thơ của vua Tự Đức "Văn như Siêu, Quát vô tiền Hán, Thi đáo Tùng Tuy thất thịnh Đường". Đến ông nội tôi là Tiểu Thảo Hồng Thiết, sang cha tôi là Ưng Bình Thúc Giạ Thị và đến Công Tăng Tôn Nữ Hỷ Khương, kéo dài đến nay 192 năm.

Lúc nhỏ, tôi có may mắn gần cha tôi nhiều và được ông cụ dạy cho cách làm thơ. Với cha tôi, thứ nhất thơ phải rõ nghĩa, thứ hai trong thơ phải có nhạc và chính thơ có nhạc thơ mới "bén rễ" sâu trong lòng người!

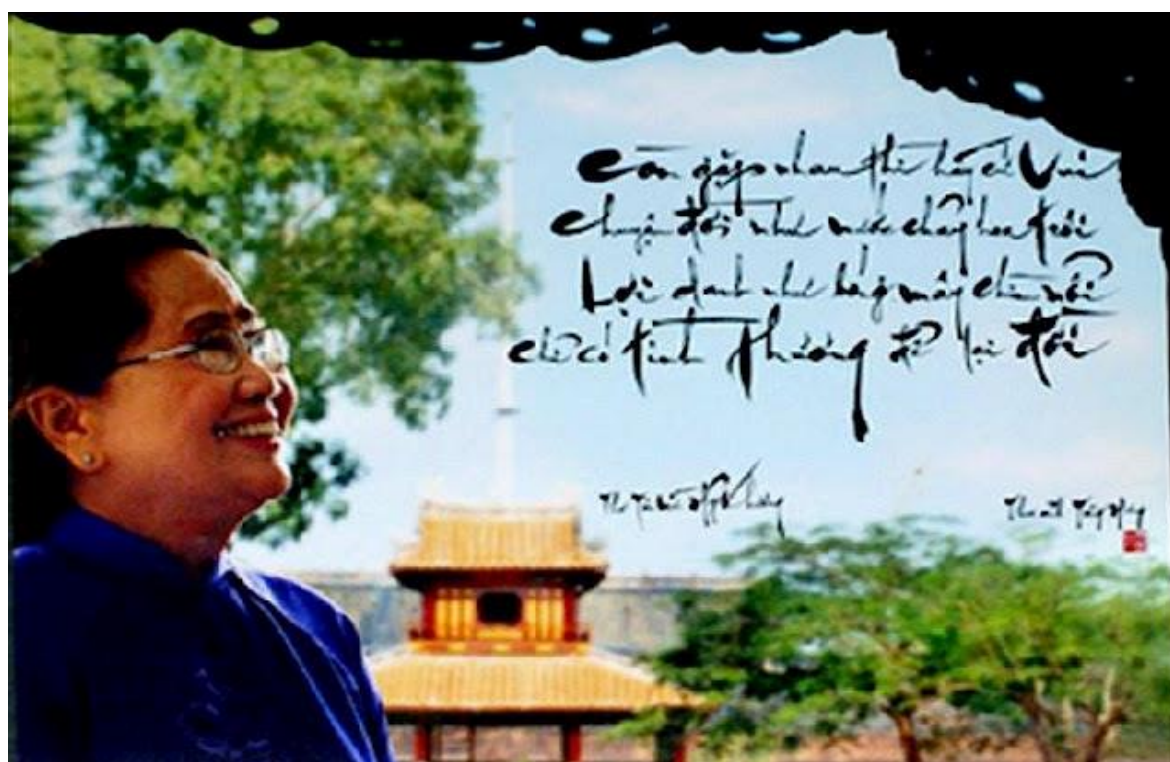
Thưa bà, có phải một bài thơ đúng hơn một bài hò của cụ Ưng Bình Thúc Giạ Thị đã được lưu truyền, nhiều người thuộc lòng cứ ngỡ là ca dao?

- Đó là bài "Chiều chiều trước bến Văn Lâu, Ai ngồi, Ai câu, Ai sầu, Ai thăm, Ai thương, Ai cảm, Ai nhớ, Ai trông. Thuyền Ai thấp thoáng bên sông, Đưa câu mái đẩy chạnh lòng nước non". Những câu thơ này Ưng Bình Thúc Giạ Thị, cha tôi viết về vua Duy Tân. Thuở ấy vua Duy Tân có khi giả dạng thường dân ra ngồi câu cá ở bến Phú Văn Lâu chờ gặp Trần Cao Vân để mật bàn chuyện quốc sự. Không ngờ vận mệnh của câu hò được truyền tụng trong dân gian và vô hình chung trở thành ca dao in trí nhớ nhiều người. Nỗi niềm của người viết trong khung cảnh đó đã làm câu hò trở nên bất hủ. Cha tôi còn viết một câu hò khác về Đào Duy Từ "Khi trông lên đò Trạm, khi ngó xuống Lũy Thầy, đó Ai có biết dạ này thương Ai?".

Bài thơ "Còn Gặp Nhau" của bà rất nổi tiếng, nhưng không phải ai cũng biết được hoàn cảnh ra đời của nó như thế nào?

- Tôi xin thưa rõ câu chuyện cho có đầu có đuôi. Năm 1964, tờ bán nguyệt san Phổ Thông của nhà văn Nguyễn Vỹ nơi tôi cộng tác thường xuyên, đưa tin sẽ xuất bản tập thơ Đợi Mùa Trăng của Hỷ Khương. GS.TS văn chương Pháp Nguyễn Văn Cồn từ Pháp đã viết thư về cho ông Nguyễn Vỹ đề nghị được viết bài tựa cho tập thơ, dù tôi và ông Cồn chưa bao giờ liên lạc với nhau. Ông Nguyễn Văn Cồn là bạn thân của GSTS Trần Văn Khê. Ông thường đưa thơ của tôi cho anh Khê xem. Từ đó, anh Khê với tôi liên lạc qua thư từ. Sau một thời gian, chúng tôi trở thành anh em kết nghĩa.

Năm 1993, GS.TS Trần Văn Khê tham gia trong đoàn của Tổng Thống Francois Mitterand sang thăm Việt Nam. Khi vừa đến TP.HCM, anh Khê có nhắn tôi và Thúy Hoan lên gặp anh ở khách sạn Rex. Anh em gặp nhau hết sức vui mừng. Sau đó, anh Khê đi theo đoàn liên tiếp mấy ngày. Trước khi trở lại Pháp, anh nhắn tôi lên để giả biệt. Do bị ốm, không đi được nên tôi đã gửi cho anh một bài thơ trong đó có 4 câu: "Còn gặp nhau thì hãy cứ vui, Chuyện đời như nước chảy hoa trôi. Lợi danh như bóng mây chim nổi, Chỉ có tình thương để lại đời".

Lúc lên máy bay anh đã họa lại bài thơ, nhắc lại lúc chúng tôi gặp nhau, 4 câu thơ sau đây anh đã họa lại 4 câu trên: "Nắm tay hiền muội rộn niềm vui, Quên cả thời gian vẫn cứ trôi. Chỉ nhớ không gian thân gắn lại, Tao hùng bao phút đẹp trên đời". Về sau tôi đã làm thêm 6 đoạn nữa, thành ra bài thơ có 7 đoạn như mọi người đã biết.

Những câu thơ trong bài Còn gặp nhau chữ nghĩa bình dị nhưng khiến cho người đọc nhớ mãi?

- Tôi cũng lấy làm lạ. Khi viết tôi chỉ dùng những câu chữ đơn giản, có lẽ nhờ vậy mà đi vào lòng người. Một vị giáo sư đại học nói với tôi rằng: "Tôi lấy thơ Hỷ Khương ra đọc cho các em sinh viên nghe: Còn gặp nhau thì hãy cứ chơi. Bao nhiêu thú vị ở trên đời. Vui chơi trong ý tình cao nhã, Cuộc sống càng thêm nét tuyệt vời". Tôi nói với các em: "Nhà thơ Hỷ Khương nói vui chơi ở đây là vui chơi trong ý tình cao nhã thì cuộc sống càng thêm nét tuyệt vời vì có ý nghĩa".

Hòa thượng Thích Giác Toàn - Viện Chủ Tịnh Xá Trung Tâm - sau khi đọc tập thơ Hãy Cho Nhau, đã nói với tôi: "Cô Hỷ Khương ơi, cô làm thơ dễ dàng như thế, làm ra được những câu thơ như vậy là tu bao nhiêu kiếp". Nghe lời dạy của Hòa thượng lòng tôi rất xúc động.

Thơ của Tôn Nữ Hỷ Khương dễ đi vào lòng người còn vì đọc lên đã thấy nhạc điệu ẩn chứa trong đó...

- Bài thơ Còn gặp nhau có nhiều nhạc sĩ dùng phổ nhạc. Trong đó, riêng Giáo sư Võ Tá Hân là phổ trọn cả bài. Tôi bảo với ông: "Làm sao mà giỏi thế?". Ông trả lời: "Thơ Hỷ Khương đã là bản nhạc rồi nên rất dễ phổ, bỏ đi một chữ cũng không được". Hiện có rất nhiều hội đoàn ở Mỹ xin phép dùng bài Còn gặp nhau do nhạc sĩ Võ Tá Hân phổ nhạc để làm nhạc nền.

Thơ của bà được rất nhiều người dùng để viết thư pháp, hẳn là có nhiều câu chuyện thú vị từ đây?

- Cuối năm 2004, tôi thật bất ngờ khi nhận được cuộc điện thoại của một người đàn ông mà cho tới nay tôi cũng chưa biết là ai. Người đó nói rằng: "Chị Hỷ Khương ơi, người ta khắc thơ của chị lên đá để bán trong hội hoa xuân. Một phiến 200 đô la, nhưng không đề tên chị. Tôi muốn mua mà không đủ tiền". Tôi hỏi: "Không đề tên sao anh biết thơ tôi", người ấy trả lời: "Ai mà không biết". Tôi nghe rồi cũng quên.

Sau đó, khi tôi cùng một số bạn học cũ đi ngang hội hoa xuân, một người bạn trong nhóm rủ vào chụp ảnh. Tôi chợt nhớ đến câu chuyện những phiến đá khắc thơ mình trong hội hoa xuân từ người đàn ông nọ. Tôi kể lại, các bạn nghe thấy rất vui và rủ nhau đi tìm. Rất nhanh chóng, chúng tôi đã gặp gian hàng triển lãm thư pháp với một dãy đá nhiều màu khắc hai câu thơ: "Lợi danh như bóng mây chìm nổi, Chỉ có tình thương để lại đời".

Một người phụ nữ ra chào hỏi hết sức vui vẻ: "Thưa chị, chị có phải là chị Hỷ Khương không? em thấy chị trên sách, trên báo, trên ti vi". Tôi nghe lấy làm lạ. Người phụ nữ lại nói: "Chúng em tính xong hội hoa xuân sẽ đem một phiến đá đến tặng chị". Một người bạn của tôi nói ngay: "Chúng tôi có sẵn xe, bà cho đưa ra xe dùm". Phiến đá ấy giờ đã trở thành một kỷ vật của tôi.

Lúc tiễn chúng tôi, nhà thơ Tôn Nữ Hỷ Khương thân tình dặn bằng những dòng thơ trong bài Dặn Lòng, "Giữ yên nếp sống dịu hiền, Gây chi sóng gió thêm phiền lòng nhau. Khi đời đã chẳng vào đâu, Trăm năm mua lấy chữ sầu ích chi". Một bài thơ không có chữ nghĩa nào "to tát" cả mà đã giúp nhiều người giải tỏa những phiền muộn lo âu.

Khánh Bình (thực hiện)

Nguồn: <http://www.kyluc.vn>

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VIỆT NAM VĂN HIẾN ON LINE VỚI HƠN 10200 TÁC PHẨM